

בנימין, מרדכי, ולבושי מלכות הרב מואיז נבון

בראשית פרק מה (א) ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתנדע יוסף אל אחיו: (ב) ויתן את קלו בכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה: (ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו: (ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה: (ה) ועתה אל תעצבו נאל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחנה שלחני אלהים לפניכם: (ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: (ז) וישלחני אלהים לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: (ח) ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישמיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: (ט) מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמיני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד: (י) וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ויהי בנך וצאנך ובעדך וכל אשר לך: (יא) וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תהרש אתה וביתך וכל אשר לך: (יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם: (יג) והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את אבי הנה: (יד) ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו: (טו) וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו: (טז) והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו: (יז) ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך זאת עשו טענו את בעירכם ולכו באו ארצה כנען: (יח) וקחו את אביכם ואת בתיכם ובאו אלי ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ: (יט) ואתה צויתך זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם וישא אתם את אביכם ובאתם: (כ) ועיניכם אל תחס על פליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא: (כא) ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך: (כב) לבלם נתן לאיש חלפות שמלת ובלבנימן נתן שלש מאות פסוק וחמש חלפות שמלת: ...

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז עמוד א

+בראשית מ"ה+ לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן.. חמש חלפות, אפשר דבר שנצטרך בו אותו צדיק [ב] יכשל בו? דאמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו - נתגלגל הדבר, וירדו אבותינו למצרים. אמר רבי בנימין בר יפת: רמז רמז לו, שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר +אסתר ח:טו+ ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות (1) תכלת (2) וחור (3) ועטרת זהב גדולה (4) ותכריך בוץ (5) וארנקו והעיר שושן צהלה ושמחה:

תורה תמימה הערות בראשית פרק מה הערה ו

הכונה דכיון דידע שכל מכשול שנאת האחים אליו וכל הסבות והמאורעות שיצאו מזה היה בשביל יתרון בגד אחד שעשה לו יעקב ואחיו קנאו בו, כמבואר ר"פ וישב ועשה לו כתונת פסים וגו' וישנאו אותו וגו', א"כ איך נתן הוא יתרון בגדים לבנימין ולא חשש משום קנאה!?

בראשית פרק לו (ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים: (ד) ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מפל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם:

רש"י בראשית פרשת וישב פרק לו פסוק ג

פסים - לשון כלי מלת, כמו (אסתר א ו) כרפס ותכלת, וכמו (שמואל ב' יג יח) כתונת הפסים, דתמר ואמנון. ומדרש אגדה על שם צרותיו שנמכר לפוטיפר ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים: **ר' ריסקין** - כרפס בליל הסדר להזכיר כתונת הפסים (ויש מנהג להטביל בחרוסת זכר לדם העזים - ירושלמי).

תורה תמימה הערות בראשית פרק מה הערה ז

ועיין בס' שנות אליהו להגר"א בלקוטים הקשה דהא הדרא קושיא לדוכתה, דאעפ"כ הטיל קנאה בין האחים, ור"ל דהם לא ידעו שבשביל רמז עשה כן, ותיירצ, דהחמש חלפות בגדים של בנימין היו גרועים משל האחים והיו שוים בדמים כחליפת בגדים אחת של האחים, והיו יודעים כי רק לרמז עשה כן, עכ"ל. ואפשר למצוא סמך לחדושו זה ממ"ש במ"ר פ' תשא דשני לוחות העדות היו שוים כאחד, משום דכתיב לוחת חסר, וא"כ הכא בחליפות שמלות של האחים כתיב חליפות מלא בוא"ו, וחליפות שמלות של בנימין כתיב חליפת חסר וא"ו, וי"ל דבא לרמז שהיו כולם בערך שווי בגד אחד של האחים, ורק היו במספר חמש לתכלית הרמז שרמז לו, ודו"ק.

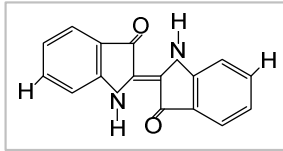
- והנה מהרש"א ועוד מפרשים הקשו למה לא הקשו בגמרא איך לא חשש יוסף לקנאה במה שנתן לבנימין שלש מאות כסף, ותיירצם אינו מרוח כלל. ולי נראה לבאר ע"פ קושיא זו דברי רבינו בחיי בפרשה זו הסתומים וחתומים מאוד, וז"ל, "ולבנימין נתן שלש מאות כסף", טעם שלש מאות כסף כנגד מה שהיו האחים חייבים במכירתו, כי עשר פעמים שלשים שקלים שהם דמי עבד הם ג' מאות, וזה ממה שאמרו (גיטין מ"ה ב') המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו כלומר, בדמי העבד שהם שלשים וכמבואר בפ' משפטים, עכ"ל, והנה תכלית הדברים מחוסר באור, מה שייכות נתינה זו לבנימין. ונראה דהכי פירושו, דמן הדין הי' צריך כל אחד מהאחים ליתן ליוסף שלש מאות כסף כפי החשבון המבואר, אך לא לקח זה מהם, וא"כ הוי כאלו הוא נתן לכל אחד ג' מאות כסף, ואחרי אשר בנימין לא הי' במכירה לכן נתן לו זה הסכום במזומן, ודבריו מאירים....

במדבר פרק טו (לח) דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל פְּנֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל צִיצִת הַפָּנֶף **פְּתִיל תְּכֵלֶת** :

מנחות מב: אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה: הא תכילתא היכי צבעיתו לה? אמר ליה: מייתנין דם חלזון וסמנים ורמינן להו ביורה [ומרתחין ליה] ...

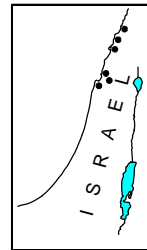
~~ היסטוריה ~~

383	הגבלות רומיות
550	האיזכור האחרון
638	קץ לתעשית הצבע
750	איזכור על העדרותה: "מצווה להביא לבן ותכלת ..ועכשיו אין לנו אלא לבן"
1858	גילוי חלזונות הצבע
1864	גילוי תעשית הצביעה
1909	גילוי די-ברומו-אינדיגו
1913	מחקר רבני
1980	גילוי תהליך הפקת התכלת

~~ קריטריונים ~~

- צידי חלזון מסולמות של צור ועד חיפה (שבת כו).
- ת"ר: הצד חלזון והפוצעו - אינו חייב אלא אחת (שבת עה).
- צא ולמד מן החלזון שכל זמן שהוא גדל נרתיקו גדל עמו (ש"ש רבה).

- ת"ר: חלזון זהו - גופו דומה לים, וברייתו דומה לדג, ועולה אחד לשבעים שנה, ובדמו צובעין תכלת - לפיכך דמיו יקרים (מנחות מד).
- דכמה דאית ביה נשמה - טפי ניחא ליה [רש"י: שדם החי טוב מדם המת ... כי היכי דליציל ציבעיה (שבת עה).
- אמר הקדוש ברוך הוא: אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטפה שאינה של בכור - אני הוא שעתיד ליפרע ממי ... שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא (בבא מציעא סא):

- ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא [רש"י: אודרא מוך וצובעין אותה בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה] (מנחות מב):
- צבע כחול בעולם העתיק היה אך ורק מאינדיגו – פרופ' קורן
- איפרד חזותיה - פסולה, לא איפרד חזותיה - כשרה (מנחות מג).
- שפוני טמוני חול" (דברים לג:יט) ... זה החילזון (מגילה ו).

משה מרדכי קארפ (שבט תש"ע)

... אך בס"ד רואים שכעת סמוך לביאת משיח צדקנו נתעוררה ביתר שאת התעוררות גדולה בציבור וחשק גדול לקיים מצוה זו או עכ"פ לברר הלכותיה לפרטיהן, וזכות גדול להרהמ"ח שליט"א שהפיץ אור מצוה זו לפרטיה בבירור אמריה, ואף רבים משתוקקים לקיימה בזכותו, ואף שלמעשה מכמה טעמים אי אפשר לחייב ללבוש התכלת כהוראת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א מ"מ בודאי אותם שזכו לברר הלכותיה ויצא להם כן ע"פ בירור פרטיה צריכין לקימה ואין מושג של בושט פנים בקיום ההלכה, וגם מי שחשקה נפשו עכ"פ להדר לקיימה גם אם אין מחוייבין בכך, ואף על צד ספק הרחוק בודאי הידור וחיבוב מצוה יש בזה וגדול שכרו, ...

מנחות מג: - תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד.

משנה ברורה סימן ח (כו) יראהו - כמה דכתיב וראיתם אותו וזכרתם וגוי' ואותן האנשים המשימין הציצית בהמכנסים שלהם לא די שמעלימין עיניהם ממאי דכתיב וראיתם אותו וזכרתם וגוי' עוד מבזין הן את מצות הש"י ועתידין הן ליתן את הדין ע"י ומה שאומרין שהולכים בין הנכרים לזה היה די ששימו הציצית בתוך הכנף ואלו היה להם איזה דורון ממלך ב"ו שחשוק עליו שם המלך כמה היו מתקשטין בו לפני האנשים תמיד וק"י בציצית שמרמוז על שם ממ"ה הקדוש ברוך הוא וכדלקמן בסימן כ"ד ס"ה כמה מתכבד האדם הנושא שמו עליו ואמרו חז"ל הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני השכינה ומשמע מן הכתובים דהיהודים שישארו לעת קץ יהיו מצויינים במצוה זו כמה דכתיב ובאו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי וגוי' ואמרו חז"ל ע"י כל הזהיר במצות ציצית זוכה ומשמשיין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים וכו' :

אסתר ח:טו - "וּמְרַדְּכִי יֵצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבוֹשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת..."